

metameer

Notitie Toekomst Metameer

Metameer: de school van de toekomst

December 2021

Inhoud

1. Inleiding	3
2. Visie op onderwijs en begeleiding van Metameer	4
3. Locatie Stevensbeek, nieuwbouw	7
3.1 Onderbouw, ondernemend leren	7
3.2 Havo-vwo, concept 'Atelier'	8
3.3 Havo-P	10
3.4 Vwo	10
4. Locatie Boxmeer, jenaplan	10
4.1 Het jenaplanconcept	10
4.2 Cultuurprofielschool	11
4.3 Bovenbouw vmbo jenaplan	12
5. Beroeps- en praktijkgerichte bovenbouw	12
6. Personeel	14
7. ICT en leermiddelen	14
8. Kritische succesfactoren	15

1. Inleiding

Maatschappelijke-, regionale- en interne onderwijsontwikkelingen zijn aanleiding tot deze notitie. Deze ontwikkelingen bieden kansen om nog meer recht te doen aan onze visie op onderwijs en begeleiding.

OMO, het bestuur van Metameer; heeft in september 2021 de intentie uitgesproken om van de VO-scholen in het Land van Cuijk (Metameer, het Merletcollege en het Elzendaalcollege) één regionale scholengroep te vormen bestaande uit verschillende vestigingen met elk een eigen profiel. Deze ambitie vraagt om een onderscheidende profilering van Metameer en vervolgens van de afzonderlijke Metameervestigingen.

Deze profilering start met een nieuwe kernboodschap:

*„De uitdagingen van de toekomst zijn vandaag al begonnen. Of het nu gaat om het klimaat, duurzaamheid, technologie of de zorg: de wereld, onze maatschappij en vooral onze regio vragen om nieuwe talenten. Om mensen die niet alleen denken in oplossingen – maar ze ook samen waarmaken. Met hun hoofd, hart en handen. Voor deze nieuwe generatie talenten is er **Metameer: de school van de toekomst**”.*

In de nieuwe ontwikkelingen laten we ons leiden door de speerpunten, zoals deze in het schoolplan beschreven zijn:

- Zelfverantwoordelijk leren stimuleren
  - Leerlingen leren leerdoelgericht te werken.
  - Toetsinstrumenten dragen bij aan zelfverantwoordelijk leren.
  - Docenten ontwikkelen zich in de rol van didactisch coach.
  - De school werkt doelgericht aan de brede ontwikkeling van leerlingen.
- Lerende organisatie verstevigen
  - Medewerkers versterken opbrengstgericht werken en hun onderzoekende houding.
  - Medewerkers ontwikkelen onderwijskundig en organisatorisch leiderschap.
  - Medewerkers benutten (zelf)reflectie binnen en buiten de school om de onderwijskundige en organisatorische ontwikkeling te versterken.
- Partnerschappen intensiveren
  - Met partners ontwikkelt de school betekenisvol, loopbaan- versterkend en burgerschapsvormend onderwijs.
  - De school draagt zorg voor doorlopende leerlijnen vanuit po naar vervolgonderwijs.

In deze toekomstnotitie wordt allereerst uitgebreid ingegaan op de visie op onderwijs en begeleiding van Metameer schoolbreed. Daarna wordt beschreven hoe deze visie in de praktijk uitgewerkt wordt in Stevensbeek en vervolgens in het jenaplanconcept. Het is de bedoeling dat het onderwijs in Stevensbeek op den duur naar Boxmeer verplaatst wordt in een nieuwe locatie. Het beroeps- en praktijkgerichte programma in de bovenbouw van het vmbo wordt in een afzonderlijk hoofdstuk beschreven, omdat de visie hierop en de didactiek ervan voor beide locaties identiek is en het programma in de toekomst vooral in de nieuwe school uitgevoerd wordt. Daarna komen de consequenties voor het personeel en ICT en leermiddelen aan bod. Tot slot worden de kritische succesfactoren van de beschreven onderwijsontwikkelingen genoemd.

2. Visie op onderwijs en begeleiding van Metameer

Metameer heeft in het onderwijs aandacht voor de drie bouwstenen van goed onderwijs; kwalificatie, socialisering en persoonsvorming (Biesta, 2012). Daarnaast vragen de maatschappelijke ontwikkelingen van toekomstige deelnemers aan die maatschappij dat zij naast de meer traditionele (basis)kennis en vaardigheden over zelfregulerende vaardigheden beschikken, opdat ze hun inhoudelijke bijdrage kunnen leveren aan de verdere ontwikkeling van de maatschappij.

De invulling van ons onderwijs speelt in op de gemeenschappelijke behoeften van leerlingen en sluit wanneer wenselijk aan op de individuele leerbehoeften en talenten van de kinderen. Om tegemoet te komen aan de veranderende behoeften is een verschuiving nodig van de focus op onderwijzen naar de focus op leren en parallel daaraan een verschuiving van het begeleiden op leertaken naar denken in en handelen vanuit (leer)doelen. Het streven is leerlingen te leren om verantwoordelijkheid te nemen voor het eigen leerproces. In dit hoofdstuk worden eerst de vier onderling nauw samenhangende doelen van zelfverantwoordelijk leren beschreven aangevuld met aspecten die voor Metameer ook wezenlijk zijn voor de drie bouwstenen van goed onderwijs en die tegemoet komen aan de veranderende onderwijsopdracht.

Leerdoelgericht leren werken

Leerlingen ontwikkelen bij ons samen met anderen een zelfverantwoordelijke houding. Hierbij staat het leren stellen en realiseren van doelen centraal. Dit leerdoelgericht werken betekent dat onze docenten en onderwijsassistenten leerlingen begeleiden bij het maken van keuzes om de gestelde leerdoelen te behalen. Het aanbieden van keuzemogelijkheden is hiervoor noodzakelijk. We willen toegroeien naar een professionele, leergemeenschap waarin leren van elkaar, scholing en ontwikkeling vanzelfsprekend zijn.

De financiële ondersteuning vanuit het Nationaal Plan Onderwijs biedt mogelijkheden om te leren van de acties die ingezet worden in het kader van de leerling in beeld. De extra aandacht en individuele ondersteuning voor leerlingen, waarbij de zelfverantwoordelijke houding nog een uitdaging is, kan op deze manier vertaald worden naar een duurzame didactiek. Een begeleiding, die bij elke leerling het leerdoelgericht werken ondersteunt en stimuleert.

Docenten zijn didactisch coach

De rol van de docent verbreedt, de docent is vakinhoudelijk en didactisch-coachend actief en volgt de ontwikkelingen van leerlingen op de voet, ondersteund door onderwijsassistenten. Hij stimuleert de aanwezige betrokkenheid, creativiteit, ondernemingszin, nieuwsgierigheid en het zelfverantwoordelijk leren. Door het stellen van denkstimulerende vragen vergroot hij bij leerlingen het inzicht in het eigen handelen en de te ondernemen vervolgstappen.

Toetsinstrumenten dragen bij

De verschuiving van de focus naar het denken en handelen vanuit leerdoelen vraagt om een herijking van het toetsbeleid en de toetspraktijk. Zelfverantwoordelijk leren vraagt om een manier van toetsen die leerlingen inzicht geeft in waar ze staan ten opzichte van de leerdoelen. Toetsinstrumenten moeten het leren van de leerlingen zichtbaar maken en handvatten opleveren over de te nemen vervolgstappen in het leren (Bijlage 1).

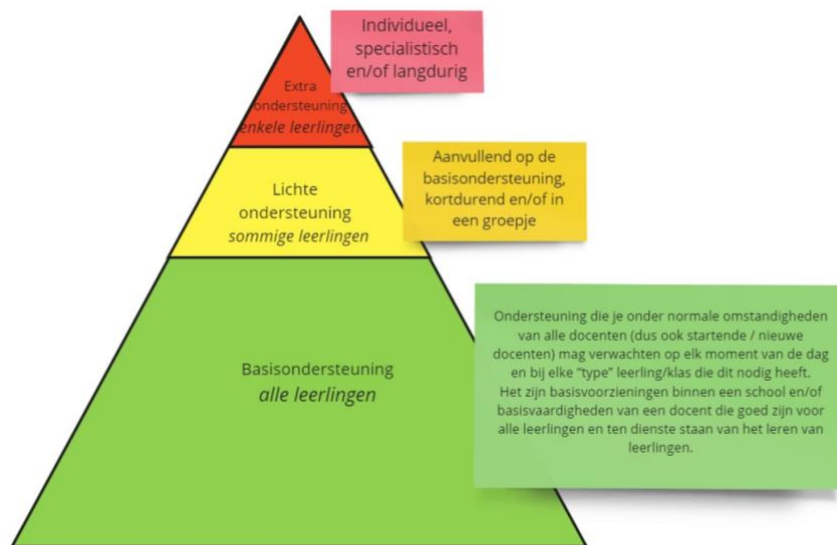
Werken aan brede ontwikkeling

Ons onderwijs leidt tot brede vorming en komt tot stand in samenwerking met mensen binnen en buiten school. Wij geloven in 'leren-leren' in combinatie met het aanbrengen van brede basiskennis en vaardigheden. Zo ontwikkelen leerlingen veerkracht en adaptief vermogen en blijven ze in staat hun talenten te benutten en ontwikkelen. Met internationale oriëntatie dragen we bij aan het (wereld)burgerschap van onze leerlingen. Denk aan ons tweetalig onderwijs, het ontwikkelen van een internationaal portfolio en internationalisering (uitwisseling van leerlingen). We stimuleren de sociaal-emotionele ontwikkeling van onze leerlingen door ze in een veilige setting hun palet aan sociale

vaardigheden te laten uitbreiden: reflecteren op eigen gedrag, voor zichzelf opkomen, zelfvertrouwen ontwikkelen, zelf betrouwbaar zijn en anderen vertrouwen, eigen keuzes maken, complimenten geven en kunnen ontvangen, relaties aangaan en onderhouden.

Ondersteuning leerlingen

Metameer biedt een plek aan alle leerlingen die passen in het reguliere onderwijs en wij kijken naar wat een leerling nodig heeft om hier optimaal te functioneren. Onderlinge verschillen tussen leerlingen mogen er zijn en vragen om een pedagogisch-didactische benadering die recht doet aan het individu én aan de groep. Dit betekent dat er verschillende vormen van ondersteuning mogelijk zijn. We investeren in een sterke schoolbrede en handelingsgerichte basisondersteuning voor alle leerlingen met een focus op kwalitatief goed onderwijs. Aanvullend op de basisondersteuning kan tijdelijk lichte ondersteuning nodig zijn om de leerling een steuntje in de rug te geven of te helpen een vertraging in het leerproces in te lopen. Voor enkele leerlingen is extra ondersteuning nodig. Het gaat dan om intensieve ondersteuning samen met ouders en vaak met externe partners (Figuur 1)

Figuur 1 Ondersteuning leerlingen

We hebben de leerlingen goed in beeld, waardoor we de passende ondersteuning kunnen bepalen. Door een combinatie van leerdoelgerichte (driehoeks)gesprekken en de analyse van beschikbare gegevens (cijfers, vaardigheidsscores, observaties) is er voortdurend zicht op het leerproces van de leerling. Als dit beeld niet klopt bij de potentie en de ambitie van de leerling, kan tijdig extra ondersteuning worden ingezet.

Metameer en met name de locatie in Stevensbeek heeft de ervaring en de expertise in huis om leerlingen met de behoefte aan extra ondersteuning goed te kunnen begeleiden en hier een passende setting voor te creëren, zoals in de huidige plusklassen. In deze klassen met een kleiner aantal leerlingen zorgen pedagogisch en didactisch sterke docenten dat er ruimte is voor aandacht, nabijheid en tijd voor leerlingen. Deze extra ondersteuning aan leerlingen (en ouders) biedt kansen om in een veilige omgeving te oefenen in het zelfstandig worden en toch ook in contact te zijn met leerlingen en docenten uit de 'reguliere' setting. De ondersteuningsbehoeften en de praktische uitwerking op leerling-, klas-, mentor- en schoolniveau zijn beschreven in de notitie ondersteuning leerlingen (Bijlage 2).

LOB

LOB heeft bij Metameer een prominente plek in het onderwijs. Bij LOB ligt de nadruk op het kiezen als een continu proces reeds beginnend in de brugklas. Het is belangrijk dat de leerling eerst zijn plek leert vinden op de middelbare school, zich studievaardigheden eigen maakt en gaat ontdekken welke vakken hem goed en minder goed aangaan. Gedurende de schoolloopbaan wordt duidelijk welke relatie hier ligt met loopbaanleren. De activiteiten zijn erop gericht om leerlingen te laten ontdekken en

ervaren wat hun talenten en kwaliteiten zijn, wat hun krachten en uitdagingen zijn. Dit zowel op vakgebied als op persoonlijke vlak.

Bij aanvang ligt het accent op de persoonlijke ontwikkeling en gedurende de schoolloopbaan verschuift het accent naar keuzes voor het behalen van een diploma en het kiezen van een passende vervolgopleiding. Hierbij komen ook de consequenties van deze keuzes in beeld.

Dit betekent dat LOB leerlingen uitdaagt en stimuleert om zelf onderzoek te doen en dat ook te blijven doen. De leerling leert op de steeds weer veranderende omstandigheden te kunnen inspelen zodat zij:

- een goed beeld krijgen van hun talenten, met mogelijkheden en beperkingen;
- zicht krijgen op wat zij willen, op hun interesses, voornemens en ambities;
- een bewuste afweging maken tussen wat zij kunnen en willen in relatie met leerdoelen, mogelijke vervolgopleidingen, betaalde arbeid, zorgverantwoordelijkheid, maatschappelijke activiteiten en vrije tijd;
- leren zelf het initiatief te nemen in hun (school)loopbaan en hun keuzes om weten te zetten in plannen en die ook kunnen uitvoeren.

Leerlingen worden voorbereid op de snel veranderende samenleving en de arbeidsmarkt van de 21ste eeuw. Van alle kanten wordt van leerlingen meer zelfsturing verwacht in hun functioneren als leerling, burger en (aspirant)werknemer. Daarom is de leeromgeving zodanig ingericht dat leerlingen de kans krijgen effectief te leren reflecteren op hun (school)loopbaan. Deze krachtige leeromgeving kent de volgende kenmerken:

- **Praktijkgericht:** leerlingen doen levensechte ervaringen op.
- **Dialogisch:** leerlingen spreken met relevante personen over de betekenis van de ervaringen in een reflectief loopbaangesprek.
- **Vraaggericht:** leerlingen kunnen invloed uitoefenen op hun eigen studieloopbaan, doordat zij reële keuzemogelijkheden krijgen.

Het reflecteren op de ervaringen en het kiezen voor nieuwe uitdagingen en doelen gebeurt in een leerdoelgericht c.q. loopbaangesprek. Een goed gesprek start standaard met terugkijken op een concrete ervaring die er voor de leerling 'toe doet'. Na de reflectie op deze ervaring volgt het vooruitkijken naar nieuwe keuzes en de acties die nodig zijn voor de vervolgstappen. Het streven hierbij is dat de leerling zich de volgende 5 loopbaancompetenties eigen maakt: ontdek je talent (kwaliteitsreflectie), ontdek je passie (motievenreflectie), ontdek je werkplek (werkexploratie), zelf aan zet (loopbaansturing) en in gesprek met (netwerken).

TTO

Het tweetalig onderwijs komt tegemoet aan de leerbehoeften van leerlingen die zich voor willen bereiden op de internationalere samenleving en extra uitgedaagd willen worden. Leerlingen worden ondergedompeld in het Engels met veel aandacht voor wereldburgerschap, persoonsontwikkeling en taalvaardigheid.

In 2007 is op de locatie in Stevensbeek gestart met tweetalig onderwijs voor het vwo. Drie jaar later is daaraan de havo toegevoegd. In 2011 is er ook een tweetalige afdeling gestart in Boxmeer op havo en vwo niveau, later uitgebreid met een vmbo afdeling. Dit laatste is bijzonder in Nederland. Niet alleen behoorde Metameer tot de eerste tto vmbo scholen, maar tevens biedt Metameer tto aan op alle vmbo niveaus. Het aantal scholen in Nederland dat dit aanbiedt is op één hand te tellen.

De heterogene benadering van tto in Boxmeer past goed bij het jenaplanonderwijs. Beide concepten werken vanuit een holistische benadering van het kind en kiezen daarbij uitingsvormen die elkaar in de praktijk ondersteunen zoals Content and Language Integrated Learning (CLIL) en het uitgangspunt 'leren van en met elkaar'. De brede ontwikkeling (hoofd, hart en handen) en de derde pijler van tto 2.0 persoonsvorming passen goed bij elkaar. Het kernpunt 'ik en mezelf, ik en de ander en ik en de wereld' vormt weer een goede match met de pijler wereldburgerschap.

In Stevensbeek past tto goed in het DNA met veel aandacht voor het individu en persoonlijke ontwikkeling, een brede blik op de wereld passend bij wereldburgerschap en de moderne, innovatieve didactiek die ook zichtbaar is bij CLIL.

TTO geeft het gesprek over activerende didactiek een extra zet. CLIL maakt inzichtelijk dat je als docent meer geeft dan alleen je vak. Een ander voorbeeld van toegevoegde waarde is het portfolio dat op beide locaties een goed doorleefd geheel is. De praktische uitvoering ervan dient als voorbeeld breder in de organisatie en ook daarbuiten. Ook draagt tto bij aan de versterking van het, in essentie al krachtige, internationale perspectief van Metameer, zowel binnen de lessen als daarbuiten met een breed internationaal netwerk aan partnerscholen.

In de beeldvorming buiten onze organisatie vormen Metameer en een krachtig tto één geheel. In het landelijke en regionale netwerk speelt Metameer al vanaf het begin een belangrijke en voorttrekkende rol. Dat geldt bijvoorbeeld voor werken met het portfolio en wereldburgerschap in bredere zin, maar ook voor heterogeen werken en brede vorming.

Twee positieve hervisitaties in het afgelopen jaar hebben de kracht en koers van tto op Metameer opnieuw bekrachtigd en daarmee een krachtige basis gelegd voor de toekomst.

Techlab

Metameer als school van de toekomst volgt de maatschappelijke ontwikkelingen van dichtbij en speelt waar nodig met het onderwijs hier op in. Het mag dan geen verrassing zijn dat ook de ontwikkelingen op gebied van technologie een plek hebben in ons onderwijs. Dit is fysiek duidelijk zichtbaar in het Techlab. Vanuit de STO-gelden is in Stevensbeek een Techlab ingericht met als doel leerlingen te interesseren voor de techniek en technologie (Bijlage 2). Een vergelijkbaar Techlab wordt ook op de jenaplanlocatie gerealiseerd. Het Techlab is in de eerste plaats een fysieke plek waar leerlingen kennis maken en ervaringen opdoen met diverse vormen van techniek en technologie. Maar het is ook de wijze waarop de kennismaking met verschillende technieken en technologie geïntegreerd wordt in het bestaande onderwijsprogramma. Leerlingen maken kennis met 3D ontwerpen, robotica, domotica, vr-technologie etc.

In onze regio is een focus op PIE en BWI van belang, gezien de arbeidsmarkttekorten in deze branches. Leerlingen kunnen experimenteren, spelenderwijs ontdekken en komen in aanraking met de nieuwste innovatieve technologieën. Er is een diversiteit aan leeractiviteiten om het enthousiasmeren, stimuleren en ontdekken van de leerlingen te faciliteren.

Het Techlab heeft de volgende kenmerken:

- Hypermoderne uitstraling om los te komen van de traditionele uitstraling omtrent techniek en technologie. Een innovatieve en inspirerende ruimte die ook binnen de school als zodanig herkenbaar is.
- Voldoende ruimte met een diversiteit aan werkplekken om verschillende werkvormen mogelijk te maken, zoals individueel, in groepsverband, zittend, staand, digitaal, bouwend, mogelijkheid tot presenteren etc.
- Toegankelijk voor de leerlingen uit po, alle vmbo-leerlingen (b-k-tg) en op termijn ook voor havo-vwo.
- Leerlingen maken er kennis met de nieuwste technieken en technologieën.
- Uitdagende, levendige, bruisende activiteiten.
- Zichtbaar aanwezig zijn voorbeelden (beelden) van toekomstige beroepen, maatschappelijke vraagstukken etc.
- Het didactisch model (ontwerpend leren) is in het Techlab herkenbaar. Producten die leerlingen maken zijn ook zichtbaar op andere plekken in de school. Leerlingen zijn trots op het werken in de Techlab en op hetgeen ze daar doen of maken.

3. Locatie Stevensbeek, nieuwbouw

3.1 Onderbouw, ondernemend leren

Het loopbaanleren van de leerlingen vormt het uitgangspunt voor de inhoud, vorm en plek van het onderwijs. Om leerlingen van alle leerwegen te begeleiden in het ontdekken en ontwikkelen van talenten en interesses wordt hen een leeromgeving geboden, waarin zij ervaren welke skills en kwaliteiten in verschillende werkvelden aangesproken worden. De komende jaren gebeurt dit in de praktijklokalen van de locatie Stevensbeek en op den duur in de nieuwe vestiging in Boxmeer, waar naast ruimten voor instructie tijdens theorielessen, zelfstandig werken en samenwerkend leren een rijke betekenisvolle praktijkomgeving wordt ingericht.

Ondernemend leren

“Onder ondernemerschap wordt iemands vermogen verstaan om ideeën in daden om te zetten. Het omvat creativiteit, innovatie en het nemen van risico’s, alsook het vermogen om te plannen en projecten te beheren om doelstellingen te verwezenlijken. Een ondernemende houding helpt iedereen in het dagelijks leven thuis en in de maatschappij, het helpt werknemers zich bewust te worden van hun arbeidsomgeving en kansen te grijpen en is de basis voor meer specifieke vaardigheden en kennis die ondernemers nodig hebben voor sociale en economische bedrijvigheid.” (Definitie van ondernemerschap zoals gehanteerd door de EU, bij de implementatie van de Lissabonstrategie: ondernemerszin bevorderen door onderwijs en leren).

Met het concept van ondernemend leren onderscheidt de locatie zich van de andere vestigingen in de regio. Ondernemend leren draagt bij aan vaardigheden en een flexibele en pro-actieve houding die jongeren goed kunnen gebruiken om straks te participeren in de 21^e- eeuwse maatschappij , als ondernemer, werknemer of anderszins. Daarnaast zorgt ondernemend leren op het moment zelf voor veel motivatie bij leerlingen door de betekenisvolle leeromgeving die hen geboden wordt.

Ondernemend leren daagt leerlingen uit om ondernemend en actief te werken. Leerlingen worden betrokken bij het bepalen van persoonlijke leerdoelen en leerlingen werken samen in ondernemende opdrachten. Dit concept doet een beroep op creativiteit, vindingrijkheid, doorzettingsvermogen, lef, zelfvertrouwen en empathie. De 21^e-eeuwse vaardigheden zoals ondernemen, communiceren, samenwerken en omgaan met teleurstellingen worden op een natuurlijke wijze aangeleerd.

Naast het aanleren van de nodige vakkennis, zijn het aanleren van genoemde competenties van groot belang voor de persoonlijke ontwikkeling.

Ondernemend leren ondersteunt het zelfverantwoordelijk leren. De leerlingen krijgen inzicht in hun eigen leren: hoe leer ik het beste, wat levert voor mij het meeste op en welke leerstrategieën kan ik het beste inzetten? Ze leren dat ze zelf verantwoordelijk zijn voor hun leren en hoe ze hieraan invulling kunnen geven tijdens hun schoolcarrière. Er is een leeromgeving ingericht waar leerlingen onderwijs krijgen, passend bij hun ontwikkeling en behoefte. Een plek waar jongeren hun talenten kunnen ontdekken en ontwikkelen, waar je fouten mag maken, successen ervaart, waar je leert met het oog op jouw toekomst.

Leerlingen gaan aan de slag met diverse contextgebonden opdrachten. Het lob-gesprek helpt leerlingen te kiezen voor de context en de vorm van de opdracht. De aangeboden contexten zijn de werkvelden van D&P;

1. media en nieuwsvorming
2. recreatie
3. productontwikkeling en hergebruik
4. fysiek, sociaal en mentaal welzijn
5. mobiliteit en transport
6. levensmiddelenindustrie
7. bouw en inrichting
8. (natuurlijke) leefomgeving
9. veiligheid en beveiliging

3.2 Havo-vwo, concept ‘Atelier’

In de afgelopen jaren is het onderwijs in de bovenbouw van havo/vwo in Stevensbeek in beweging geweest. Om te komen tot een houdbaar model voor ons onderwijs in de bovenbouw is een nieuw concept ontwikkeld, waarin we onze visie op onderwijs en de lespraktijk weer beter en duurzaam aan

elkaar verbinden. Dit concept wordt in het schooljaar 2021-2022 als pilot (Bijlage 4) uitgevoerd in havo en vwo 4 met de bedoeling om na evaluatie en eventuele aanpassingen dit concept in de hele bovenbouw in te voeren en op den duur in de nieuwbouw in Boxmeer. Met dit concept is ook de havo-vwo-stroom van Metameer onderscheidend ten opzichte van de overige havo-vwo scholen in de regio.

Uitgangspunten

Metameer wil leerlingen bewust laten worden van hun eigen kwaliteiten en interesses en hen leren om sturing te geven aan hun eigen ontwikkeling. We willen dat onze leerlingen in de toekomst een bijdrage kunnen leveren aan de maatschappij. We willen dat leerlingen via individuele- en gemeenschappelijke leertrajecten een diploma behalen wat bij hen past en vervolgens een juiste keuze maken voor een vervolgopleiding.

Doelen

Autonomie:

Allereerst is het de bedoeling dat de aanpassing van het onderwijs in de hv bovenbouw een impuls krijgt en dat er een structuur ontstaat die meer recht doet aan de verschillen tussen leerlingen en ruimte biedt voor zelfverantwoordelijk leren. Leerlingen krijgen keuzeruimte om zo een deel van hun eigen onderwijs vorm te geven in: inhoud, vorm en tijd.

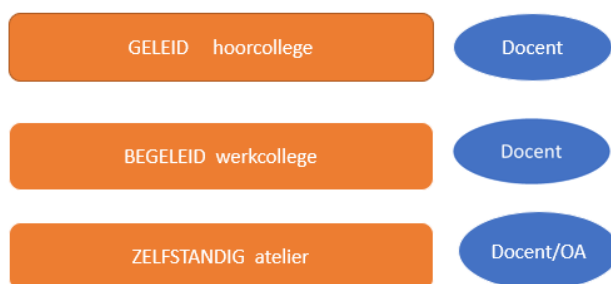
Leren zelfverantwoordelijk zijn:

Leerlingen willen leren hun eigen verantwoordelijkheid te nemen en ruimte krijgen om aan de inhoud van de verschillende vakken te werken. Hierbij is de sturing van de docent minder belangrijk maar de beschikbaarheid van de docent wel.

Leren zichtbaar maken en feedback

Uit de ervaringen die we hebben opgedaan tijdens de periode waarin we afstandsonderwijs hebben aangeboden weten we dat leerlingen behoefte hebben aan nabijheid van hun docent waar het het leren betreft. Docenten ontwikkelen formatieve instrumenten die zichtbaar maken waar de leerling staat. Door middel van het didactisch coachen wordt feedback ingezet om de volgende stap in het leren te stimuleren.

Het onderwijs in de hv bovenbouw wordt verdeeld over hoorcolleges, werkcolleges en atelier. Hier ligt het denken in termen van geleid-begeleid-zelfstandig aan ten grondslag (figuur 2). In de hoorcolleges wordt er geleid gewerkt, in de werkcolleges begeleid en in de ateliers werken de leerlingen zelfstandig.

Figuur 2 Geleid-begeleid-zelfstandig leren

We werken met een mentorenteam waarbij meerdere mentoren samen een groep leerlingen begeleiden. De leerlingen zijn wel verdeeld over de mentoren. Elke lesdag wordt in het atelier opgestart door de mentoren. Zij begeleiden de leerlingen bij het maken van keuzes met betrekking tot het leren en helpen bij het maken van een weekplanning. Zij baseren zich in de begeleiding op de individuele actieplannen van de leerlingen. De mentoren zijn tijdens de uren dat de leerlingen in het atelier aanwezig zijn niet alleen mentor. Zij bieden de leerlingen ook inhoudelijke ondersteuning.

De verplichte hoorcolleges worden ingeroosterd. In de werkcolleges, waar leerlingen zich voor in kunnen schrijven, werken zij aan opdrachten die door de docent worden verstrekt. In de ateliers werken leerlingen zelfstandig aan hun vakken onder begeleiding van vakdocenten en onderwijsassistenten.

3.3 Havo-P

In de afbeelding van het beroepsgerichte programma (Figuur 3, blz. 13) is zichtbaar dat het praktijkgerichte vak HavoP ook een plek krijgt in de praktijkgerichte leeromgeving. HavoP is een schoolexamenvak dat aansluit bij het niveau en de behoefte en van havisten om theorie en praktijk te combineren en de relevantie te zien door kennis in de praktijk toe te passen. Het is een uitwerking van het concept: havo als voorbereidend hoger beroepsonderwijs (vhbo). Door deze benadering wordt duidelijk dat deze opleiding voorbereidt op het hbo. Daarmee is naast een stevig avo-pakket de praktijkgerichte component vanzelfsprekend. Bij die voorbereiding hoort naast het aanleren van vakspecifieke kennis en vaardigheden die aansluiten op de hbo-instroomcompetenties, ook het stimuleren van generieke vaardigheden of competenties die leerlingen nodig hebben om deel te nemen aan de maatschappij van de 21ste eeuw.

3.4 Vwo

Door meer ruimte te bieden aan de vwo-leerlingen voor extra-curriculair onderwijs kan de vwo-leerling onderzoeken hoe zijn talenten verder kunnen worden ontwikkeld op cognitief en sociaal/maatschappelijk gebied. Hierbij kan gedacht worden aan een verdieping en verbreding van het talentenprogramma aan de RUN, samenwerking met bedrijven in de regio en maatschappelijke instellingen. Excursies, stages gericht op het toekomstig werkveld en maatschappelijke stages kunnen onderdeel van het portfolio van de leerling worden. Naast externe activiteiten zijn er ook binnen school mogelijkheden voor leerlingen, waarmee meer betrokkenheid met de school en het onderwijs kan worden verkregen. Enkele voorbeelden hiervan zijn peer-tutoring, het organiseren van een schoolfeest, ontwikkelen van een digitale schoolkrant, organisatie van sportclubs voor onderbouwleerlingen. De leerling krijgt hierdoor de kans om naast het reguliere onderwijs keuzes te maken die passen bij de eigen ontwikkeling, competenties en interessegebieden. Dit kan resulteren in een betere voorbereiding op het vervolgonderwijs (WO) en op de rol in de maatschappij. Deze extra-curriculaire activiteiten dragen daarnaast bij aan een grotere kans om toegelaten te worden tot opleidingen met een decentrale selectie.

4. Locatie Boxmeer, jenaplan

4.1 Het jenaplanconcept

Het jenaplanconcept heeft zijn onderscheidende kwaliteiten in de regio bewezen door een snelle groei in de beginjaren en stabilisering in tijd van krimp.

Metameer jenaplan Boxmeer heeft een pedagogische visie waarbij een holistisch denkbeeld gehanteerd wordt, uitgaande van het principe van hoofd, hart en handen. Kinderen wordt geleerd zich te ontwikkelen tot een volwassen mens dat kritisch en zelfstandig kan denken, een mens dat zich verantwoordelijk voelt voor zijn medemens, voor zichzelf en voor zijn omgeving.

School is daarbij een plek waar samen werken, samen vieren, samen spreken en samen spelen centraal staan. Er wordt gestreefd naar openheid, dialoog en zelfreflectie. Op Metameer jenaplan leren leerlingen door te denken, te voelen en te ervaren, alleen en met anderen. Zo kan hij/zij de wereld om zich heen ervaren, onderzoeken en ontdekken. Dat doet ieder kind op zijn eigen, unieke manier; elk kind ontwikkelt zich anders. Heterogeniteit is een belangrijk onderdeel in het jenaplanonderwijs; verschillen worden gezien als rijkdom in het leren van en met elkaar. Er wordt

telkens op zoek gegaan naar de kwaliteiten en talenten van ieder afzonderlijk kind. Dit alles vanuit een breed perspectief, de totale mens omvattend.

De leerinhouden op school en daarbuiten zijn ingericht op drie domeinen, ik en mezelf (binnenwereld), ik en de ander (leefwereld) en ik en de samenleving (sociaal-maatschappelijk). De inhoud van het onderwijs bestaat naast het verwerven van betekenisvolle kennis, vaardigheden en persoonlijke kwaliteiten, uit het leren van sociale vaardigheden en reflectie op ervaringen. Sociale competenties en persoonlijke ontwikkelingen zijn nadrukkelijke onderwijsdoelen naast de cognitieve ontwikkeling.

Jenaplanonderwijs kent twintig basisprincipes die de leidraad vormen voor de dagelijkse gang van zaken op onze school. Waarom doen we wat we doen zoals we het doen? Daarnaast heeft jenaplan Boxmeer tien jenaplanessenties gedefinieerd; openstaan voor (continu) leren, doelen stellen en realiseren, verantwoorden, impulsbeheersing, communiceren, ondernemen, samenwerken, creëren, presenteren en zorgdragen. Dit zijn vaardigheden waarvan we het belangrijk vinden dat leerlingen zich hierin ontwikkelen, zodat ze leren zelfverantwoordelijk te zijn en optimaal toegerust zijn voor hun (toekomstige) rol in en een bijdrage kunnen leveren aan een snel veranderende maatschappij. Met de expliciete aandacht voor deze essenties onderscheidt jenaplan zich van het reguliere vo en wordt de meerwaarde van ons diploma aangetoond.

Het enerzijds inspelen op authentieke talenten en individuele behoeften en anderzijds tegemoet komen aan de dynamiek van de groep en het leren van en met elkaar waren belangrijke uitgangspunten bij de invoering van het zelfverantwoordelijk leren. In de praktijk krijgt de leerling steeds meer gelegenheid om zelf keuzes te maken en zoveel mogelijk zelf te bepalen hoe hij leert. Daarbij wordt gewerkt vanuit vakspecifieke inhoudelijke leerdoelen met behulp van een leerdoelgerichte planner. Naast de lesinhoud is ook gekozen voor een brede focus op de ontwikkeling en coaching van metacognitieve en executieve vaardigheden die noodzakelijk zijn om leerlingen te leren verantwoordelijkheid te nemen voor het eigen leerproces. Dit wordt onder andere gedaan in zogenaamde studiewerkijd (SWT) uren, waar vanwege dubbele bezetting ook ruimte is voor leerdoelgerichte coachgesprekken.

Daar waar de context van het ondernemend leren in de onderbouw in Stevensbeek (in de toekomst in de nieuwbouw) de werkvelden van D&P betreft, wordt de context van het leren in de jenaplanlocatie bepaald door de volgende werelden; de maatschappelijke, de sociaal-ethische, de wetenschappelijke, de spirituele en kunstzinnige wereld. Het gaat erom dat leerlingen zoveel mogelijk leren over zichzelf en de wereld om hen heen.

Metameer jenaplan Boxmeer is een cultuurprofielschool en biedt tweetalig onderwijs aan. Ook is de school onderdeel van het subsidieprogramma sterk techniek onderwijs in de regio. De specifieke aandacht voor talentontwikkeling (o.a. het metalent programma en het open podium) en de ontwikkeling van burgerschap maken het geboden onderwijs extra breed, krachtig en betekenisvol.

Binnen onze visie kijken we voor de leerlingen én voor onszelf altijd naar de volgende stap. Wat is de volgende stap en hoe komen we daar, wat is daar voor nodig. Ook in onze onderwijsontwikkeling staat deze vraag centraal.

4.2 Cultuurprofielschool

De jenaplanlocatie is sinds 2015 een gecertificeerde cultuurprofielschool. Binnen een straal van dertig kilometer is dit de enige school in de regio met dit profiel. De cultuurprofielschool past bij de ambitie van brede vorming. Wij willen leerlingen niet alleen voeden met kennis, maar juist ook met vaardigheden. Wij zijn sterk gericht op het (laten) ontdekken van talenten van de leerlingen en deze waar kan verder tot vorm te laten komen. Activiteiten in het kader van cultuuronderwijs beslaan over het algemeen vaak meerdere doeldomeinen (kwalificatie, socialisatie en persoonsvorming) tegelijkertijd, en leveren daarmee een veelheid aan mogelijke opbrengsten op. Vanuit de jenaplanessenties omarmen we de visie dat kunst en cultuur een wezenlijke bijdrage levert aan de ontwikkeling van leerlingen. Deze visie past geheel in het jenaplanonderwijs en in de onderwijsontwikkeling naar verantwoordelijkheid voor het eigen leren van leerlingen. Hierbij is aandacht voor culturele, sociaal-emotionele, intellectuele en sensomotorische vaardigheden een

stimulans voor succesvol leren, waarbij de creativiteit van leerlingen gestimuleerd wordt; denk hierbij aan oplossend vermogen, mogelijkheid om te creëren, samen met anderen of alleen.

De creatieve vakken zijn bij uitstek geschikt voor het ontwikkelen van vaardigheden als het genereren van ideeën en het ontwikkelen van het creatief denkvermogen. Hiermee bedoelen we het adequaat kunnen oplossen van problemen en uitdagingen door een flexibel en snel werkend brein. Dit laatste is zeker nu, met de huidige technologische ontwikkelingen omtrent kunstmatige intelligentie van belang. Volwassenen van de toekomst zullen kennis nodig hebben die nu nog niet beschikbaar is. Kritisch kunnen denken en kennis kunnen toepassen in nieuwe situaties, zijn dan essentieel. Ook de vaardigheden van presenteren en reflecteren worden bij de kunstvakken veelvuldig geoefend. Bij kunst en cultuurvakken wordt er op een "andere" manier geleerd. Kunstvaklessen waarborgen het experiment in het onderwijs. Nieuwe inzichten of vaardigheden ontstaan door uitproberen, experimenteren, ervaren, horen en voelen. Er is sprake van een voortdurende uitwisseling tussen ratio en gevoelsmatig handelen, tussen analyseren en associëren, tussen convergent en divergent denken. Naast dat dit voor alle kinderen prettig is als afwisseling met het cognitieve leren zijn er ook leerlingen waarbij deze vorm van leren beter past.

Tenslotte zien we het tonen/laten beleven van de diversiteit van kunst en cultuuruitingen aan onze leerlingen ook als een belangrijke taak. Daar hoort ook uitleg en duiding bij. Kennis vooraf en reflectiemomenten achteraf zorgen voor begrip en verdieping. Ieder jaar bieden we de leerlingen een verscheidenheid aan professionele voorstellingen, rondleidingen in musea en workshops aan. Actualiteit en kwaliteit zijn hier belangrijk.

4.3 Bovenbouw vmbo jenaplan

Zoals in de inleiding vermeld wordt het beroepsgerichte programma in het volgende hoofdstuk uitgewerkt. Leerlingen volgen in de toekomst het beroepsgerichte programma in de rijke betekenisvol ingerichte praktijkruimte van de nieuwbouw. Daar waar elementen uit het programma en keuzevakken kunst en cultuurgerelateerd zijn, wordt een beroep gedaan op de expertise en de functioneel ingerichte ruimtes voor kunst en cultuuronderwijs van de jenaplanlocatie.

5. Beroeps- en praktijkgerichte bovenbouw

Onderzoek in de regio en gesprekken met partners uit het bedrijfsleven en instellingen leren dat er in onze regio sprake is van een kwalitatieve en kwantitatieve mismatch tussen de uitstroom vanuit het vmbo naar de technische- en de zorgopleidingen in het mbo en naar de vraag aan technische arbeidskrachten en verzorgend personeel. In de regio heeft dit geleid tot de eerste stappen richting Sterk Techniek Onderwijs (STO) en Sterk Zorg en Welzijn Onderwijs (SZ&WO) en de invoering van het vak T&T (technologie en toepassing) in Stevensbeek.

Leerlingen gaan in de toekomst werken in een beroep dat nu nog niet bestaat en slaan nieuwe richtingen in die we nu niet eens kunnen bedenken. Het kunnen omgaan met een snel veranderende maatschappij vraagt andere vaardigheden, zoals zelf initiatief nemen, creativiteit, samenwerken, communicatie, ICT geletterdheid, sociale en/ of culturele vaardigheden (incl. burgerschap), kritisch denken en probleemoplossend vermogen. Het aanleren van deze vaardigheden betekent ook iets voor de deskundigheid van docenten. Docenten besteden minder tijd aan frontale kennisoverdracht en krijgen een meer coachende functie. Leerlingen dragen bij het leren meer eigen verantwoordelijkheid en geven er zelf meer sturing aan. Leren vindt niet alleen op school plaats, maar ook daarbuiten. Neem hierbij ook de toenemende rol van (informatie)technologie in alle arbeidsgebieden, dan vraagt dit alles om het beroepsgericht programma opnieuw tegen het licht te houden passend bij de ambitie van Metameer als de school van de toekomst zich te onderscheiden van andere vmbo-vestigingen in de regio (Bijlage 5).

De nieuwbouw in Boxmeer biedt nieuwe kansen om bovenstaande ambitie samen met de partners uit STO en SZ&WO in een nieuwe praktijkgerichte leeromgeving uit te werken. Een krachtige leeromgeving, waar ook andere vestigingen van de scholengroep hun praktijkonderwijs (gedeeltelijk)

kunnen verzorgen.

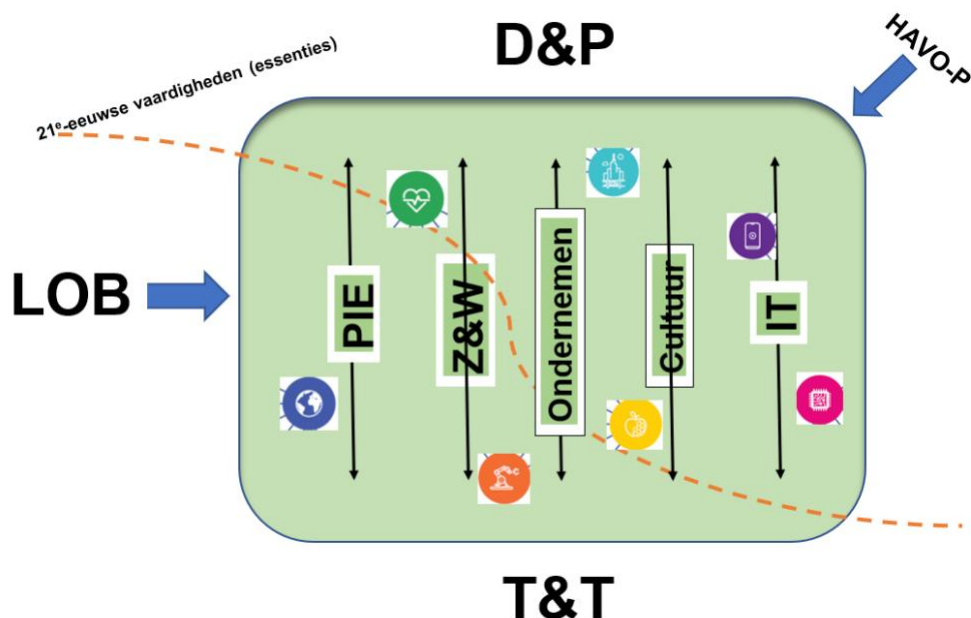
Wat Metameer betreft is het ontwerpnd leren met daarin van de 21^e-eeuwse vaardigheden geïntegreerd het leidend didactisch concept dat in 2020-2021 geïntroduceerd is en verder uitgewerkt wordt in alle profielvakken en het vak T&T (Bijlage 6). Deze didactiek vormt een doorlopende leerlijn met het leerdoelgericht werken, zoals dit in het jenaplanconcept aangeboden wordt en het ondernemend leren van de onderbouw van de nieuwe locatie (nu nog Stevensbeek). De leerling verlaat het praktijk- of beroepsgericht programma met een diploma en een portfolio, waarin zichtbaar is wie hij is en wat hij meeneemt naar het vervolgonderwijs.

Uitgangspunten voor het beroeps- en praktijkgericht programma (Figuur 3):

- LOB is leidend; LOB-coachgesprekken bepalen de route T&T of D&P.
- Inhoud is van hoog niveau; opdrachten PIE, Z&W, ondernemen, cultuur en IT worden in de verschillende werkvelden aangeboden. Uiteindelijk doet elke leerling (incl. TTO) examen D&P (vanaf 2022-2023) of vanaf de invoering van de nieuwe leerweg examen T&T.
- De 21^e-eeuwse vaardigheden (jenaplanessenties) lopen als een rode draad door het programma.
- Duurzame samenwerking met bedrijven en instellingen in de regio.

Metameer vindt het belangrijk dat leerlingen ontdekken waar ze goed in zijn en in staat zijn bewuste keuzes te maken. Zij krijgen de kans zich breed te oriënteren en door middel van levensechte opdrachten ervaren zij wat bij hen past. Het profielvak D&P biedt de mogelijkheden om breed te blijven oriënteren wanneer dit gewenst is en om te profileren op het gebied van PIE, Z&W, ondernemen, cultuur en IT wanneer dit beter aansluit op de leerbehoeften.

In het nieuwe gebouw komt een rijke betekenisvolle praktijkgerichte leeromgeving, waar de negen arbeidsgebieden van D&P zichtbaar vormgegeven zijn. De keuze voor de context, voor oriëntatie of profilering is een logische volgende stap in de gestelde leerdoelen, die in het lob-gesprek door de leerling en zijn mentor zijn besproken. Dit maakt het mogelijk dat binnen D&P een smallere specialistischer opleiding mogelijk blijft wanneer dit beter aansluit op de behoeften en mogelijkheden van de leerling.

Figuur 3. Visuele weergave beroepsgericht/praktijkgericht programma

Ambitie

Bovenstaande ontwikkeling is in gang gezet en kan doorontwikkeld worden vanuit beide locaties. In een volgende stap wordt bekeken op welke wijze een functionele samenwerking tussen de avo-vakken en de praktijkgerichte vakken vorm kan krijgen.

Een andere ambitie betreft de doorlopende leerlijn vmbo-mbo zorg. Vmbo-scholen en mbo-instellingen krijgen meer ruimte om samen te werken en doorlopende leerroutes in te richten. Zij brengen een gezamenlijk onderwijsprogramma tot stand vanaf het derde leerjaar vmbo tot en met een diploma in het middelbaar beroepsopleiding. De eerste stappen richting SZ&WO bieden kansen om deze doorlopende leerlijn in de praktijk uit te voeren en talenten voor de regio te behouden..

6. Personeel

Het mag duidelijk zijn dat van de docenten naast de beschreven competenties in het beroepsprofiel aanvullende scholingsactiviteiten gevraagd worden om de kwaliteit en praktische uitvoering van bovenstaande concepten te realiseren. Deze activiteiten worden door de school in zowel gezamenlijke bijeenkomsten als in individuele trajecten aangeboden. Er wordt met en van elkaar geleerd, ieder in zijn of haar tempo met een afgesproken leerdoel.

Van de docenten wordt verwacht dat zij minimaal op schaal LB-niveau interpersoonlijk, pedagogisch, vakinhoudelijk en didactisch, organisatorisch, in het samenwerken met collega's en omgeving en op gebied van reflectie en ontwikkeling competent zijn. Voor alle docenten van Metameer geldt bovendien dat zij de training didactisch coachen volgen en zich ontwikkelen in het formatief handelen. Daarnaast zijn er specifieke eisen per concept.

- Onderbouw Stevensbeek (nieuwbouw)
  - verdieping in het ondernemend leren. De werkgebieden verwerken in de vakinhoud
  - expertise plusklassen
- Jenaplan
  - jenaplantraining
  - leerdoelgericht coachen
- Bovenbouw praktijk- en beroepsgericht
  - training voeren van een loopbaangesprek
  - verdieping ontwerpend leren
  - extra aandacht voor vakspecialisten
  - zicht hebben op de ontwikkelingen die zich voordoen op de (regionale) arbeidsmarkt en de vaardigheden die daar van (toekomstige) medewerkers worden gevraagd
- Havo en vwo
  - verdieping concept
  - vakdocent havoP

Vanzelfsprekend levert het ondersteunend personeel hun bijdrage om deze concepten te ondersteunen en krijgen zij kansen deel te nemen aan scholingsactiviteiten om die ondersteuning te optimaliseren.

7. ICT en leermiddelen

De invoering van een eigen device, het onderwijzend personeel toerusten met een iPad en een laptop kenmerken het innovatieve karakter van Metameer ook op gebied van ICT. Daar waar ICT functioneel en ondersteunend is, wordt er gebruik van gemaakt. Zeker in het kader van de leerling in beeld biedt ICT mogelijkheden om de leerling goed te kunnen volgen.

We optimaliseren onze primaire en secundaire processen met de benodigde informatie- en communicatietechnologie en spelen hierbij in op:

- de transitie naar digitale onderwijsvormen en methodes die het zelfverantwoordelijk en samenwerkend leren ondersteunen, en die het mogelijk maken om formatief te toetsen en te differentiëren op leerniveau, -voorkeur en – tempo. Gedurende het schooljaar 2021-2022 wordt het project 'FORMATIEF Handelen met inzet van ICT' uitgevoerd (Bijlage 7). Het eerste doel ervan is leerlingen zelfregulerende vaardigheden aan te leren die een stabiele motivatie voor de leertaken creëren, leerresultaten verbeteren en een intrinsieke motivatie creëren voor een leven lang leren. Het tweede doel betreft de praktische uitvoerbaarheid van formatief toetsen.
- de versterking van de digitale geletterdheid van leerlingen en de impact hiervan. Docenten en onderwijsassistenten worden gericht getraind om de ICT-mogelijkheden effectief te gebruiken. Dat geldt voor de toepassingen die de methodes, de digiborden en de devices bieden, maar ook voor het toetsen (inclusief het omgaan met het lezen van toetsen op de iPad).

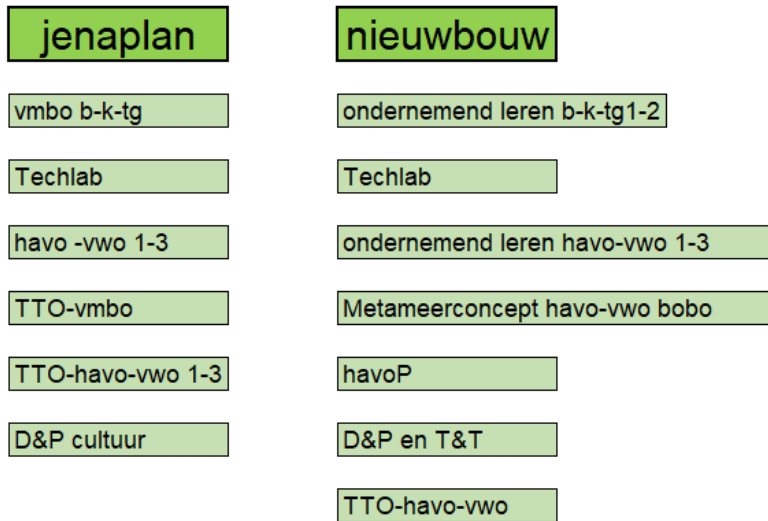
Naast digitale leermiddelen blijven we gebruik maken van fysieke methoden, die door uitgeverijen aangeboden worden. Daarnaast vragen de vernieuwingen zoals het onderwerpend - en ondernemend leren creativiteit van vakdocenten om hier Metamee-eigen leermiddelen voor te ontwikkelen. De inrichting van ICT en de kwaliteiten van de ICT'ers sluiten aan bij de nieuwe ontwikkelingen.

8. Kritische succesfactoren

Een verdere concretisering en doorontwikkeling van bovenstaande concepten (Figuur 4) zal in werkgroepen onder leiding van een projectbegeleider uitgewerkt worden. De mate waarin de ambities succesvol gerealiseerd worden zal in belangrijke mate samenhangen met de uitwerking van onderstaande succesfactoren:

- Een passende organisatiestructuur
- De kwaliteit van het personeel
- De mate waarin beide locatie onderscheidend van elkaar zijn
- De technische infrastructuur
- De inrichting van gebouwen

Metameer

Figuur 4 Onderwijsinrichting locaties metameer